

THE STUDY OF COMMUNITY POTENTIAL IN TOURISM DEVELOPMENT

Komson Sommanawat

Hathaipun Soonthornpipit

Sirirat Hotrawaisaya

Suasunandha Rajabhat University, 1 U-Thong Nok Road
Wachira, Dusit, Bangkok, 10300, Thailand

Tel: +66-2160-1183, Fax: +66-2160-1184

E-mail: wangsingresort@hotmail.com, sirirat.ho@ssru.ac.th

ABSTRACT

The study of the development possibility by using logistics system in setting up the complete tourist service center for Samut Songkhram province has the following objectives, i.e. to study the tourist satisfaction of the attractions in Samut Songkhram province, to study community potential and stakeholder regarding logistics management for attractions development in Samut Songkhram province, and development possibility by using logistics in setting up the complete tourist service center for Samut Songkhram province.

In this study, the population is the group of Thai and international tourists. However, the study focused at Thai tourists by using sampling method and assigned various attractions around Samut Songkhram as the area of study. The researchers specified sample size of approximately 400 from tourists in the area. The researchers used formula in calculating the size of sample in this study.

Keyword: Tourism, Samut Songkram

Introduction

การพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในจังหวัดสมุทรสงคราม โดยอาศัยกลไกด้าน โลจิสติกส์เพื่อจัดการระบบบริการท่องเที่ยวที่ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่รัฐบาลให้ความสำคัญ เนื่องจากประเทศไทยได้รับรายได้จากการเดินทางท่องเที่ยวของทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเป็นจำนวนมากมหาศาลในแต่ละปี การจัดการระบบบริการการท่องเที่ยวที่ให้ความสนใจกับการจัดการไหลเวียนของนักท่องเที่ยว การไหลเวียนของข้อมูลการท่องเที่ยว และการจัดการการไหลเวียนของกระแสเงินไปพร้อมๆ กัน ในบทนี้จะกล่าวถึงหลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ของโครงการ นิยามศัพท์เฉพาะ ขอบเขตการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการ และแนวทางในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

หลักการและเหตุผล

การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่ทำให้เกิดธุรกิจที่ผลิตสินค้าและบริการเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ รัฐบาลจึงมุ่งเน้นผลักดันยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเป็นอันดับแรก “สมุทรสงคราม” เป็นจังหวัดที่ได้ชื่อว่ามีขนาดเล็กที่สุดในประเทศไทย แต่กลับเต็มไปด้วยแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจหลายแห่ง และเป็นที่รู้จักกันอย่างดี ได้แก่ ตลาดน้ำยามเย็น ดอนหอยหลอด วัดเพชรสมุทรวรวิหาร อุทยาน ร.2 วัดอัมพวันเจติยาราม วัดบางแคน้อย ตลาดน้ำท่าคา วัดจุฬามณี วัดกุฎีทอง อาสนวิหารฯ วัดศรัทธาธรรม วัดเจริญสุขาราม ชุมชนยี่สาร ค่ายบางกุ้ง วัดบางกะพ้อม บ้านแม่วไทย อนุสรณ์สถานแผ่นดิน-จัน วัดประดู่ ป่าชายเลน พิพิธภัณฑ์ตั้งเขมมฮะ บ้านพญาขอ และชมหิ่งห้อยยามค่ำคืน ทั้งนี้เนื่องจากจุดเด่นของระยะทางไม่ห่างจากกรุงเทพฯ ทำให้เป็นตัวเลือกในลำดับต้น ๆ สำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ต้องการไปเที่ยวแบบไปเช้าเย็นกลับ หรือค้างคืนเพียงหนึ่งคืนเพื่อล่องเรือชมหิ่งห้อย และชิมชั้บบรรยากาศยามค่ำคืน (สำนักงานจังหวัดสมุทรสงคราม)

อย่างไรก็ดี สภาวะเศรษฐกิจและวิกฤติการณ์โรค ไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ A(H5N1) ส่งผลให้การท่องเที่ยวของประเทศไทยมีจำนวนนักท่องเที่ยวซึ่งเป็นลูกค้าทั้งชาวต่างชาติและชาวไทยลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะนาย ฮารุฮิโกะ คูโรดะ (Haruhiko Kuroda) ประธานธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (Asian Development Bank - ADB) ว่า วิกฤติไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ A(H5N1) ส่งผลกระทบอย่างหนักต่ออุตสาหกรรมบริการท่องเที่ยวและการบินในภูมิภาคเอเชีย ในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา ทำให้ประเทศไทย ซึ่งเป็นประเทศหนึ่งของโลกที่มีรายได้หลักจากการท่องเที่ยวลดลง ด้วยเหตุนี้ภาครัฐและภาคเอกชนได้หันมาให้ความสำคัญและส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศมากยิ่งขึ้น โดยนำเสนอความเป็นวัฒนธรรมไทยและ

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ซึ่งในปี 2552 การท่องเที่ยวของประเทศไทยได้เปิดตัวโครงการ “ 12 เดือน 7 ดาว 9 ตะวัน” และ “ตามรอยเสด็จประพาสต้นรัชการที่ 5” ขึ้น (การท่องเที่ยวของประเทศไทย) โดยจังหวัดสมุทรสงครามเป็น 1 ในจังหวัดที่มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเช่นกัน เนื่องจากจังหวัดสมุทรสงครามดำรงและรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนไทยแต่ดั้งเดิมไว้อย่างชัดเจน อีกทั้งควรได้รับการส่งเสริมจากทั้งภาครัฐและเอกชนให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของประเทศไทย ตามแนวยุทธศาสตร์ของจังหวัดสมุทรสงครามข้อที่ 2 ระบุ “การพัฒนาให้จังหวัดเป็นศูนย์กลางการพักผ่อนและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทางลำคลอง”

นอกจากนี้ ชุมชนในจังหวัดสมุทรสงครามยังเป็นชุมชนที่มีศักยภาพสูง ในปี พ.ศ. 2550 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เผยแพร่ผลสำรวจดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ และพบว่าสมุทรสงครามเป็นจังหวัดที่มีความมั่นคงของมนุษย์สูงที่สุดในประเทศไทย (ดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิตหรือความมั่นคงของมนุษย์ ที่มีองค์ประกอบ 7 ข้อด้วยกัน ได้แก่ 1.สุขภาพ 2.ระดับการศึกษา 3.การทำงาน 4.สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ 5.สภาพครอบครัว ความเป็นอยู่ 6.สภาพความเป็นอยู่ในชุมชน 7.วัฒนธรรม จิตวิญญาณ/ความเชื่อ งานอดิเรก/สันทนาการ) ตัวชี้วัดนี้แสดงให้เห็นถึงศักยภาพในการพัฒนาของชุมชนในจังหวัดสมุทรสงคราม ทั้งนี้จังหวัดสมุทรสงครามมีผู้นำชุมชนที่มีบทบาทเป็นที่ยอมรับนับถือของชุมชนระดับรากหญ้า ยกตัวอย่างเช่น ร้อยโท พิชโรดม อุนสุวรรณ นายกเทศมนตรีตำบลอัมพวาในปีพ.ศ.2547 ซึ่งเป็นผู้นำวิสัยทัศน์ในการพัฒนาท้องถิ่น การสร้างเมืองและชุมชนอัมพวาสู่ความยั่งยืน โดยใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากนี้ ชุมชนในสมุทรสงครามยังเต็มไปด้วย ผู้ประสานงานเครือข่าย หรือ อาสาสมัครชนชั้นกลาง ที่มีบทบาทประสาน และเชื่อมโยงเครือข่ายองค์กรสาธารณประโยชน์ หรือ เอ็นจีโอในเชิงประเด็น หรือ เครือข่ายองค์กรชุมชนในท้องถิ่นหรือพื้นที่ ยกตัวอย่างเช่นศูนย์อนุรักษ์ป่าชายเลนคลองโคน หรือชมรมการท่องเที่ยวจังหวัดสมุทรสงคราม รวมทั้ง สื่อชุมชนสมุทรสงคราม ศิลปินพื้นบ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิท้องถิ่น และปราชญ์ชาวบ้าน ที่ได้รับการยอมรับนับถือจากผู้คนในท้องถิ่นอย่างกว้างขวาง

อย่างไรก็ดี คณะผู้วิจัยตระหนักว่า การให้บริการที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดสมุทรสงครามนั้นยังคงมีอยู่จำนวนน้อยและมีจัดตั้งอย่างกระจัดกระจาย ส่งผลให้การประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น บริการขนส่ง การให้บริการข้อมูลจังหวัดสมุทรสงคราม ร้านอาหารของฝาก ร้านอาหารและกลุ่มสินค้า OTOP ยังไม่สามารถสร้างความเป็นเอกลักษณ์และสร้างชื่อเสียงด้านสินค้าและแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดสมุทรสงครามได้ อีกทั้งยังไม่มีเม็ดเงินจากภาคเอกชนเข้ามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยว ทั้งนี้โลจิสติกส์เป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญที่จะนำมาใช้ในการเพิ่มขีดความสามารถ

ในการแข่งขันทางการค้า โดยเฉพาะในเรื่องธุรกิจการท่องเที่ยวที่เน้นเรื่องการบริการที่มีประสิทธิภาพ และ ประสิทธิภาพสูงสุด โดยคำนึงถึงความต้องการและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเป็นสำคัญ

ในโลกยุคโลกาภิวัตน์ แนวคิดเรื่องโลจิสติกส์การท่องเที่ยว (Tourism Logistics) มีส่วนสำคัญอย่างมากสำหรับชุมชนที่ต้องพึ่งพาอาศัยการท่องเที่ยวในลักษณะของแหล่งที่มาของรายได้หลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์คมสัน สุริยะ (2551) กล่าวไว้ว่า เรื่องโลจิสติกส์การท่องเที่ยว (Tourism Logistics) คล้ายคลึงกับเรื่องของการขนส่งสำหรับการท่องเที่ยว (Tourism and Transport) แต่ครอบคลุมกว้างกว่า โดยโลจิสติกส์การท่องเที่ยวครอบคลุมสามเรื่องคือ การขนส่งนักท่องเที่ยวและวัตถุดิบของ (Physical Flow) การให้และรับข้อมูลข่าวสาร (Information Flow) และการรับจ่ายเงิน (Financial Flow) นอกจากนี้มีมิ่งสรรพ ขาวสอาด (2550) ยังกล่าวเพิ่มเติมถึงความสำคัญของโลจิสติกส์การท่องเที่ยวว่า การจัดการโลจิสติกส์ด้านการท่องเที่ยวแตกต่างจากการจัดการ โลจิสติกส์ของสินค้า ตรงที่ว่าจัดการขนส่งคนจากจุดหนึ่ง ไปยังจุดหนึ่งนั้น เป็นงานที่ละเอียดอ่อนกว่าการส่งสินค้า เนื่องจากนักท่องเที่ยวแต่ละคน กลุ่ม มีเป้าหมายในการท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน ยกตัวอย่างเช่น นักท่องเที่ยวแบบเชิงสันทนาการ (Leisure Tourism) นั้นมีความต้องการที่แตกต่างจาก นักท่องเที่ยวแบบเชิงนันทนาการ (Recreation Tourism) และนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) เป็นต้น เพราะฉะนั้น การจัดการโลจิสติกส์สำหรับการท่องเที่ยวจะมุ่งเน้นในเรื่องความสำคัญของความสะดวกทันเวลา ความสะดวกสบาย และความปลอดภัย ตรงตามความต้องการของแต่ละตลาดหรือกลุ่มนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะเรื่องของการตรงต่อเวลาและทันเวลาซึ่ง เป็นความต้องการของนักท่องเที่ยวทุกประเภท

สำหรับประเทศไทยในปัจจุบัน โลจิสติกส์ยังเป็นเรื่องใหม่สำหรับการจัดการการท่องเที่ยว มีมิ่งสรรพ (2550) กล่าวอ้างว่า ประเทศไทยยังมุ่งเน้นการขายสินค้ามากกว่าการจัดการระบบรองรับ ซึ่งที่จริงแล้วเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุดของการท่องเที่ยว องค์ประกอบอื่นๆ อย่างเช่น การจัดการของธุรกิจในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและการจัดการของรัฐนั้นก็เป็้องค์ประกอบที่สำคัญยิ่ง ผลการศึกษาที่สภาวิจัยแห่งชาติสนับสนุนสถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่แสดงให้เห็นว่า ในขณะที่ความตั้งใจของการท่องเที่ยวและการพัฒนาของเอกชนของประเทศไทยเป็นรองแก่สิงคโปร์ในภูมิภาคนี้ การจัดการระบบรองรับของรัฐของประเทศไทยกลับเป็นรองทั้ง สิงคโปร์ และมาเลเซีย การศึกษานี้ยังพบว่าประเทศในภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง การจัดการของรัฐ เป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยว เนื่องจากรัฐบาลส่วนใหญ่จะมุ่งส่งเสริมด้านการตลาดแต่ละเลยการให้ความสำคัญกับระบบรองรับ

คณะผู้วิจัยคำนึงถึงความสำคัญของโลจิสติกส์การท่องเที่ยวที่สมบูรณ์แบบ หรืออีกอย่างคือระบบบริการการท่องเที่ยวที่ให้ความสนใจกับการจัดการการไหลเวียนของนักท่องเที่ยว การไหลเวียนของข้อมูล การท่องเที่ยว และการจัดการการไหลเวียนของกระแสเงินไปพร้อมๆ กัน ทั้งนี้ จากการสำรวจเบื้องต้น คณะผู้วิจัยพบว่า การจัดการข้อมูลการท่องเที่ยวของประเทศไทยที่มีอยู่นั้นอยู่ในระดับที่ดีพอสำหรับนักท่องเที่ยวไทยแต่ยังอยู่ต่ำกว่าระดับมาตรฐานสำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ โดยเฉพาะด้านการให้บริการข้อมูลสาธารณะ อย่างเช่น ข้อมูลการเดินทาง (Map Information) ข้อมูลบริการเวลาของหาย (Lost & Found) ข้อมูลบริการเวลาเจ็บป่วยมีอุบัติเหตุ (Emergency Service) หรือ (Emergency Road Service ข้อมูลบริการเกี่ยวกับการขอคืนภาษีมูลค่าเพิ่ม (VAT Refund) ข้อมูลบริการพยากรณ์อากาศ (Weather Forecast) ข้อมูลบริการปฏิทินการท่องเที่ยว (Tourism Calendar) ข้อมูลบริการอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา (Money Exchange) หรือข้อมูลเบอร์โทรศัพท์ของสถานที่สำคัญอื่นๆ เช่น call center ของ ททท. เป็นต้น

นอกจากนี้โลจิสติกส์การท่องเที่ยวที่สมบูรณ์แบบยังเป็นการงานรับกระแสการบริหารจัดการโลจิสติกส์ที่ช่วยลดภาวะโลกร้อน (Green Logistics) ที่ทั่วโลกกำลังให้ความสนใจ ยกตัวอย่างเช่น ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวครบวงจรที่ส่งเสริม และให้ความรู้นักท่องเที่ยวในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมของโลก เช่นการจัดการที่จอดรถสาธารณะ (Satellite Parking) และ รถบริการสาธารณะ (Shuttle Bus) ซึ่งจะช่วยลดปัญหาหมอกควันทางอากาศ เป็นต้น

เพื่อการทำงานร่วมกันของชุมชนชาวสมุทรสงครามกับหน่วยงานของรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวสมบูรณ์แบบต้องอาศัยการทำงานแบบคลัสเตอร์ของชุมชน กับกลุ่มของหน่วยราชการและเอกชนแต่ละหน่วยมาทำงานร่วมกัน ดังนั้น คณะผู้วิจัย จึงคิดว่า โลจิสติกส์การท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว ด้วยเหตุนี้ คณะผู้วิจัยจึง มีความสนใจในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสมุทรสงคราม โดยการศึกษาศักยภาพของชุมชนกับการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยอาศัยกลไกด้านโลจิสติกส์ในจังหวัดสมุทรสงคราม โดยบูรณาการความรู้ในเชิงบริหาร วิทยาศาสตร์ รัฐศาสตร์ และรัฐประศาสนศาสตร์ ร่วมกับประชาชนหรือชุมชนในจังหวัดสมุทรสงครามเพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชุมชนในจังหวัดสมุทรสงคราม

วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. ศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสมุทรสงคราม

2. ศึกษาศักยภาพชุมชนและผู้มีส่วนได้เสีย (Stake holder)ด้านการจัดการ โลจิสติกส์ต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสมุทรสงคราม

3. แนวทางการพัฒนาโดยใช้ระบบโลจิสติกส์ในการ ตั้งศูนย์บริการนักท่องเที่ยวแบบครบวงจรของจังหวัดสมุทรสงคราม

ข้อจำกัดของการสำรวจการวิจัย

ในการสำรวจวิจัยครั้งนี้ อาจจะพบกับอุปสรรคดังนี้

1. การไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้ตอบแบบสอบถาม

ในการสำรวจวิจัยฯ ครั้งนี้คาดว่าจะได้รับความร่วมมือจากผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นนักท่องเที่ยว หน่วยงานและผู้ประกอบการเป็นส่วนใหญ่ อย่างไรก็ตามผู้ประกอบการบางส่วนอาจจะไม่รู้สึกมั่นใจหรือเกรงว่าคำตอบที่ให้ผู้สัมภาษณ์ อาจจะส่งผลกระทบต่อการทำงานหรือการประกอบธุรกิจของตน ทำให้การเก็บข้อมูลอาจจะไม่ได้รับคำตอบที่แท้จริง

2. พื้นที่และระยะทางของผู้ตอบแบบสอบถาม

แม้ว่าจำนวนกลุ่มตัวอย่างของผู้ประกอบการจะมีการกำหนดไว้โดยจำนวนกลุ่มตัวอย่าง ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างเหล่านี้อาจจะกระจายอยู่ตามพื้นที่ต่างๆ ในเขตจังหวัดสมุทรสงคราม กิจกรรมเหล่านี้ อาจจะไม่มีความสลับซับซ้อน ซึ่งอาจจะเป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการสำรวจวิจัยฯ

3. การจัดเก็บและการรักษาข้อมูลต่างๆ

เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามรู้สึกสบายใจ หรือสะดวกใจในการที่จะให้ข้อมูลกับคณะผู้ศึกษาวิจัยรวมถึงบุคคลต่างๆ ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการจัดหาหรือมอบเอกสาร ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการสำรวจวิจัยในครั้งนี้กับผู้วิจัย ดังนั้นข้อมูลที่ได้รับและแบบสอบถาม รวมถึงเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยจะได้รับการจัดเก็บรักษาเป็นอย่างดี ทั้งนี้ข้อมูลและเอกสารต่างๆ จะได้รับการปกปิดและเก็บรักษาเป็นความลับ โดยคณะผู้วิจัยจะไม่มีการเปิดเผยรายชื่อผู้หนึ่งผู้ใดต่อสาธารณะชนเป็นการเฉพาะ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จำนวน 11 ตำบล อำเภออัมพวา จำนวน 12 ตำบล อำเภอบางคนที จำนวน 13 ตำบล โดยครอบคลุมแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญทั้งจังหวัดสมุทรสงคราม

2. ขอบเขตเชิงเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาในเรื่องการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสมุทรสงคราม โดยใช้กลไกของโลจิสติกส์เข้ามาช่วยในการพัฒนาความพร้อมของชุมชน อีกทั้งในแง่มุมมองความร่วมมือของประชาชนหรือชุมชนที่อาศัยเพื่อทำการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดสมุทรสงคราม และยังคงมีการศึกษาในเรื่องกฎหมายและกฎระเบียบของพื้นที่นั้นๆถึงความเป็นไปได้ในการพัฒนาทุกรูปแบบ

ผลการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ

1.ประโยชน์แก่ชุมชน

- สร้างนักปราชญ์ชาวบ้านเพื่อนำเสนอข้อมูลการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- การทำงานร่วมกับนักวิชาการ โดยการร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อจัดตั้งศูนย์

ให้บริการท่องเที่ยวแบบครบวงจร

- การสร้างงานสร้างรายได้ของชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวจากการที่มีศูนย์ให้บริการ

ท่องเที่ยวแบบครบวงจร

2.ประโยชน์แก่นักท่องเที่ยว

- เกิดความความสะดวกในการท่องเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัด

สมุทรสงคราม

- ได้รับทราบข้อมูลในการท่องเที่ยวของจังหวัดสมุทรสงครามอย่างละเอียดและ

ครบถ้วน

3.ประโยชน์แก่วงการวิชาการ

- มีงานวิจัยที่สนับสนุนการท่องเที่ยวในจังหวัดสมุทรสงครามเพื่อเป็นต้นแบบ

และอ้างอิงในการทำงานวิจัยอื่นได้

Literature Review

ในการศึกษาเรื่องโครงการศึกษาศักยภาพของชุมชนกับการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยอาศัย กลไกด้านโลจิสติกส์ในจังหวัดสมุทรสงคราม มีการศึกษาและทบทวนแนวคิด เอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นกรอบในการศึกษา

2.2 ชุมชนท้องถิ่นและการจัดการการท่องเที่ยว

2.2.1 ความหมายของชุมชนท้องถิ่น

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้เขียนอธิบายคำว่า ชุมชน หมายถึง เขตพื้นที่ ระดับความคุ้นเคยและการติดต่อระหว่างบุคคล ตลอดจนถึงพื้นฐานความยึดเหนี่ยวเฉพาะอย่างที่ทำให้ชุมชนต่างไปจากกลุ่มเพื่อนบ้าน มีลักษณะทางเศรษฐกิจเป็นแบบเลี้ยงตนเองที่จำกัดมากกว่าสังคม แต่ในวงจำกัดเหล่านั้นย่อมมีการสร้างสรรค์ใกล้ชิดกว่าและมีความเห็นอกเห็นใจลึกซึ้งกว่าอาจมีสิ่งเฉพาะบางประการที่ผูกพันเอกภาพ เช่น เชื้อชาติ ต้นกำเนิดของชาติหรือศาสนา สอดคล้องกับ ชยันต์ วรรธนะภูมิจ (2537:43) ที่กล่าวว่า เป็นสังคมหมู่บ้านที่สมาชิกของสังคมยังมีความสัมพันธ์แบบเครือญาติ มีความใกล้ชิดต่อกันอย่างไม่เป็นทางการ สมาชิกส่วนใหญ่มีอาชีพด้านการเกษตร มีค่านิยมที่เป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และยังสามารถรักษาแบบแผนการดำรงชีวิตแบบเดิมบางด้านไว้ได้ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากกระบวนการพัฒนาและความทันสมัย และ Sproule (1996) กล่าวว่า ชุมชนเป็นกลุ่มของประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ทางภูมิศาสตร์เดียวกัน ซึ่งมีส่วนเกี่ยวพันกันทางสายเลือดหรือการสมรส หรืออาจจะมีการนับถือศาสนา อยู่ในกลุ่มทางการเมือง ชนชั้น หรือเป็นเพื่อนฝูงในวงสังคมเดียวกันก็ได้ สอดคล้องกับ ประเวศ วะสี (2535) ที่กล่าวว่า ชุมชน หมายถึง การรวมตัวของกลุ่มชนที่มีวัตถุประสงค์ร่วมกันอาจเป็นการรวมตัวกันตามพื้นที่หรือไม่ใช่พื้นที่ก็ได้ สมาชิกของชุมชนมีการติดต่อสื่อสารกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีการกระทำกิจกรรมร่วมกัน มีการเรียนรู้ของชุมชนมีการติดต่อสื่อสารกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีการกระทำกิจกรรมร่วมกัน มีการเรียนรู้ของชุมชน มีองค์กรชุมชนเป็นองค์กรชาวบ้าน องค์กรชุมชน ไม่ใช่สภาตำบล สภาตำบลเป็นองค์กรปกครอง องค์กรชุมชนเป็นองค์กรการจัดการของชาวบ้าน ส่งเสริมให้ชุมชนจัดการเรื่องของตัวเองให้มากที่สุด รวมทั้งการจัดการป่าไม้และทรัพยากรท้องถิ่นอื่นๆ ให้ชุมชนเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย

2.2.2 การจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น

2.2.2.1 ความพร้อมของชุมชน ความพร้อมของชุมชนเป็นศักยภาพของชุมชนที่จะมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว จำเป็นต้องมีความพร้อม ได้แก่ 1) การมีทรัพยากร การท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ ได้แก่ ลักษณะชุมชนซึ่งได้ภายในหรือโดยรอบชุมชนอันเป็นทรัพยากรที่มีระบบนิเวศเด่นชัดหรือสัมพันธ์กับชุมชนทั้งในด้านการใช้ประโยชน์และการสงวนรักษาไว้โดยชุมชน เป็นต้น 2) การมีองค์กรชุมชนหรือกลุ่มบุคคลในชุมชนที่สนใจในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ควบคู่หรือคู่ขนานไปกับการจัดการชุมชนในด้านอื่นๆ และ 3) การประสานงานหรือปฏิสัมพันธ์ทั้งภายในและภายนอกทั้งในด้านวิชาการการอนุรักษ์การท่องเที่ยว การศึกษา และสาธารณสุข ซึ่งก่อให้เกิดการสร้างความรู้การเรียนรู้ การพัฒนาศักดิ์ศรีของชุมชน (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2541 : 2 – 48) กล่าวว่าชุมชนจะดำเนินอย่างมีประสิทธิภาพ และแสดงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างกว้างขวางก็ต่อเมื่อจัดตั้งขึ้นบนฐานของรูปแบบที่เหมาะสมบนพื้นฐานของการช่วยเหลือตนเองและต้องดำเนินการ โดยมีหลักการพิจารณา 3 ประการ คือ สมาชิกต้องสามารถที่จะเข้าร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการพัฒนาของพวกเขา สมาชิกต้องสามารถเข้าร่วมอย่างเต็มที่ในการพยายามดำเนินการพัฒนา และสมาชิกต้องสามารถที่จะแบ่งปันประโยชน์จากการพัฒนาอย่างยุติธรรม

2.3.4 การพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวดังได้จัดให้มีการฝึกอบรมและการบรรยายให้ความรู้ในเรื่องต่างๆ ทั้งในกลุ่มนักเรียน นักศึกษา ภาครัฐ ข้าราชการ พนักงานบริษัท รวมถึงพระภิกษุ สามเณร และผู้มีอาชีพที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจท่องเที่ยวในวงการต่างๆ เช่น พนักงานต้อนรับ พนักงานบริการอาหาร พนักงานขับรถ พนักงานขับเรือ และพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่ เป็นต้น เนื้อหาในการอบรมจะเน้นและรณรงค์ในเรื่องการให้ความรู้ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้วยตลอดจนได้จัดโครงการอบรมจะเน้นและรณรงค์ในเรื่องการให้ความรู้ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้วยตลอดจนได้จัดโครงการอบรมอาสาสมัครช่วยเหลือนักท่องเที่ยวพร้อมทั้งช่วยเหลือดูแลรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยว ความสำเร็จในการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวที่ตอบสนองต่อภารกิจทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการบริการ ด้านความปลอดภัย และด้านความยั่งยืน โดยมีการดำเนินการจัดตั้งสถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ และดำเนินการฝึกอบรมตามแผน ได้แก่ มีการจัดตั้งทีมงานในการจัดทำแผนพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องซึ่งด้านการท่องเที่ยวสนับสนุนและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดทำหลักสูตรการ

ฝึกอบรมจัดทำแผนการจัดตั้งสถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ และได้ดำเนินการจัดตั้งสถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ การพัฒนาบุคลากรให้มีมาตรฐานด้านการท่องเที่ยวได้กำหนดมาตรฐานและหลักสูตรการพัฒนา (สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย,2547) ดังนี้

1. ส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรภาคบริการ
2. ส่งเสริมการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม
3. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participation)
4. สร้างภาพลักษณ์ด้านการท่องเที่ยว
5. กำหนดกลุ่มเป้าหมายและดำเนินการด้านการตลาด
6. ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง
7. พัฒนาและปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว
8. พัฒนากิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว
9. พัฒนาคุณภาพ และระบบการจัดจำหน่ายสินค้าที่ระลึกและสินค้าท้องถิ่น
10. พัฒนาความพร้อม และมาตรฐานสถานบริการและบริการอื่นๆ
11. พัฒนาและปรับปรุงระบบสาธารณูปโภค
12. พัฒนาระบบสารสนเทศพื้นฐาน ระบบโครงข่ายสารสนเทศ E- commerce
13. พัฒนาและกำกับดูแล ระบบป้องกันและรักษาความปลอดภัย

2.4 คำจำกัดความ การท่องเที่ยว (Tourism)

องค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization หรือ WTO) ให้ความหมายการท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางใดๆ ก็ตามเป็นการเดินทางตามเงื่อนไขสากล 3 ประการ ดังนี้

1. การเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว แต่ไม่ใช่ไปตั้งหลักแหล่ง

เป็นการถาวร

2. การเดินทางนั้นเป็นไปด้วยความสมัครใจหรือความพึงพอใจของผู้เดินทางเอง ไม่ใช่

การถูกบังคับ ไม่ใช่เพื่อทำสงคราม

3. เป็นการเดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใดๆ ก็ตามที่ไม่ใช่ประกอบอาชีพหรือหารายได้แต่

เดินทางมาเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ เพื่อเยี่ยมเยียนญาติมิตร เพื่อความเบิกบาน บันเทิงเรีงรมย์ เพื่อเล่นกีฬาต่างๆ เพื่อการประชุมสัมมนา เพื่อศึกษาหาความรู้และเพื่อติดต่อธุรกิจนอกจากนี้ยังมีนักวิชาการอีกหลายท่านที่ให้คำจัดความต่างๆ ดังนี้

McIntosh and Goeldner (1989) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเป็นผลรวมของปรากฏการณ์ต่างๆ และความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวกับธุรกิจและบริการต่างๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับกิจกรรมหรือการสร้างความพอใจให้กับนักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือน

Berkarty and Medlik (1985 อ้างถึง ใน สุภาพร มากแจ้ง ,2539) ความหมายของการท่องเที่ยวที่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปเป็นของ The international Association of Scientific Experts in Tourism (AIEST) กำหนด โดยศาสตราจารย์ชาวสวิส 2 คน คือ Hunziker and Kraft ให้ ความหมายของการท่องเที่ยวไว้ว่า การท่องเที่ยวเป็นผลรวมของประสบการณ์พิเศษกับสัมพันธ์ภาพซึ่งเกิดจากการเดินทาง และการพักผ่อนต่างถิ่นเป็นการชั่วคราว โดยมีได้ประกอบอาชีพ

Ge e and Choy (1989) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเป็นการเดินทางที่ทำให้นักท่องเที่ยวมีความเพลิดเพลินสนุกสนาน โดยที่นักเดินทางนั้นคือนักท่องเที่ยวนั่นเอง

International Union of Official Travel Organization (อ้างถึงใน สุภาพร มากแจ้ง ,2539) ได้ให้ความหมายการท่องเที่ยวจะต้องมีลักษณะเป็นไปตามเงื่อนไข 3 ประการ คือ

1. การเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว (Temporary)
2. การเดินทางด้วยความสมัครใจหรือจงใจ (Voluntary)
3. การเดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใดๆ ก็ตามที่มีใจเพื่อการประกอบอาชีพรับสินค้าจ้างหรือหารายได้

เสกสรรค์ ขวณิษฐ์ (2541) อธิบายถึงความหมายของการท่องเที่ยวไว้ว่า การท่องเที่ยว คือ การเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว ด้วยความสมัครใจ ตามวัตถุประสงค์ใดๆ ก็ได้ ที่มีใจเพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้

Methodology

แนวทางการทำวิจัยการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดสมุทรสงครามในครั้งนี้ จะดำเนินการวิจัยโดยการลงสำรวจพื้นที่จริง การเข้าไปสัมภาษณ์เชิงลึกและการจัดประชุมกลุ่มย่อย เพื่อเก็บข้อมูลความพึงพอใจนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศที่เดินทางไปยังจังหวัดสมุทรสงคราม และเก็บข้อมูลศักยภาพของชุมชนและผู้มีส่วนได้เสีย (Stake holder) ด้านการจัดการ โลจิสติกส์ต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสมุทรสงคราม เช่น ผู้ประกอบการการท่องเที่ยว (ทัวร์) ผู้ให้บริการนักท่องเที่ยว (ไกด์) บริษัทให้บริการขนส่ง ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก ที่พัก หน่วยงานราชการ เป็นต้น

ความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสมุทรสงครามและปริมาณของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสมุทรสงครามที่มีจำนวนมาก แนวโน้มการเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยว การบริหารจัดการกิจกรรมของนักท่องเที่ยวที่ไม่เหมาะสม การเดินทางเชื่อมต่อระหว่างแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสมุทรสงครามที่ขาดประสิทธิภาพ การขาดการประชาสัมพันธ์ที่เข้าถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวที่แท้จริง ขาดการเชื่อมโยงของแหล่งข้อมูลต่างๆ ภายในจังหวัดสมุทรสงคราม ประเด็นเหล่านี้เป็นปัญหาที่สำคัญ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ที่จะเพิ่มศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสมุทรสงคราม นักท่องเที่ยว ชุมชน และผู้มีส่วนได้เสีย (Stake holder) ให้ได้รับผลประโยชน์จากแนวทางการพัฒนาโดยใช้ระบบโลจิสติกส์ในการ ตั้งศูนย์บริการนักท่องเที่ยวแบบครบวงจร ของจังหวัดสมุทรสงคราม ทำให้นักท่องเที่ยวมีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อให้เกิดความพึงพอใจสูงสุด ชุมชนและผู้ประกอบการมีรายได้เพิ่มขึ้น และเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพและพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป

รายงานการวิจัยนี้ได้มีการออกแบบกระบวนการสำรวจและการวิจัยออกเป็น 8 ขั้นตอนหลักซึ่งประกอบด้วย

1. แนวทางการศึกษาวิจัย (Research Methodology)
2. กรอบแนวคิดของการวิจัย (Conceptual Frame work)
3. การกำหนดคำถามสำหรับการวิจัย (Research Question)
4. การกำหนดสมมติฐานการวิจัย (Research Hypothesis)
5. การกำหนดขอบเขตของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (Population and Sampling Procedure)
6. วิธีการและขั้นตอนการเก็บข้อมูล (Data Collection)
7. การประมวลผลและการวิเคราะห์ข้อมูล (Data Processing and Analysis)

8. การแปลผลและการเขียนรายงาน (Data Interpretation and Reporting) ในแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

แนวทางการศึกษาวิจัย

การดำเนินการศึกษาซึ่งจะประกอบไปด้วย 10 ขั้นตอนหลัก คือ

1. การศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันและโอกาสของการขยายความร่วมมือเป็นการกำหนดปัญหาและตั้งชื่องานวิจัย ณ ช่วงเวลาที่จะทำการศึกษาในเรื่องนั้นๆ

2. การกำหนดวัตถุประสงค์และคำถามสำหรับการวิจัยเพื่อจะหาข้อเท็จจริงจากการศึกษานั้นๆ และในการวิจัยที่จะทำนั้นจะทำอะไรบ้าง มีความชัดเจนมากกว่าข้อ 1

3. การออกแบบกระบวนการวิจัยเป็นการเลือกและสร้างเครื่องมือที่จะใช้ในการวัด ข้อมูลเพื่อที่จะทำการสรุปผลการศึกษาวิจัย

4. การจัดเก็บข้อมูลในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เป็นการนำเครื่องมือที่สร้างหรือจัดหามาได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพ ทดลองใช้ พร้อมทั้งแก้ไขปรับปรุงเรียบร้อยแล้วไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย ข้อมูลมี 2 ประเภท คือ ข้อมูลปฐมภูมิ เช่น การตอบแบบสอบถาม การสัมภาษณ์เชิงลึก และการประชุมกลุ่มย่อย ข้อมูลทุติยภูมิ เช่น การค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

5. การประมวลผลข้อมูลเป็นขั้นตอนที่สำคัญมากเป็นการนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาดำเนินการเพื่อให้ปรากฏตามวัตถุประสงค์ที่แจ้งไว้

6. การวิเคราะห์และแปลผลจากข้อมูล หมายถึง การแปลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อกำนวณค่าสถิติต่างๆ รวมทั้งทดสอบสมมติฐาน

7. การจัดทำรายงานและส่งฉบับร่างเป็นการนำข้อเท็จจริงที่ได้จากข้อ 6 มาเสนอเป็นรายงานฉบับร่าง

8. รวบรวมความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และการปรับปรุงแก้ไขรายงาน
9. นำเสนอรายงานต่อหน่วยงานให้ทุน
10. จัดทำและส่งมอบรายงานฉบับสมบูรณ์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดของการวิจัยจัดว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากจะช่วยให้นักวิจัยและผู้อ่านรายงานฉบับนี้สามารถมองเห็นและเข้าใจองค์รวมของการศึกษารั้งนี้ ประเด็นที่ต้องพิจารณาคือ แห่งท่องเที่ยวในจังหวัดสมุทรสงคราม และสืบเนื่องจากปัจจุบันธุรกิจการท่องเที่ยวเป็นธุรกิจที่มีความสำคัญกับเศรษฐกิจของประเทศสำหรับการนำหลักการจัดการ โลจิสติกส์เข้ามาใช้ในการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยว นั้น การวางแผนเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวจึงเป็นสิ่งสำคัญ

เนื่องจากเมื่อมีการพิจารณาแนวโน้มจำนวนนักท่องเที่ยวในอนาคตแล้วเห็นว่าจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นในทุกๆปี การศึกษารั้งนี้จึงทำการสำรวจความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสมุทรสงคราม และศึกษาศักยภาพของชุมชนและผู้มีส่วนได้เสีย (Stake holder) ด้านการจัดการ โลจิสติกส์ต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อให้ทราบแนวทางในการนำระบบโลจิสติกส์มาใช้ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

การศึกษารั้งนี้เป็นการศึกษาเพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการแนวทางการพัฒนาโดยใช้ระบบโลจิสติกส์ในการ ตั้งศูนย์บริการนักท่องเที่ยวแบบครบวงจร ของจังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อนำไปเชื่อมโยงกับการศึกษาสภาพธุรกิจท่องเที่ยวของสมุทรสงครามในการพัฒนาการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นด้านการเคลื่อนที่ทางกายภาพ (Physical Flow) เช่น การเดินทางของนักท่องเที่ยว การลำเลียงสัมภาระของนักท่องเที่ยว และความสะดวกสบายในการเดินทาง เป็นต้น ด้านการเคลื่อนที่ของข้อมูลข่าวสาร (Information Flow) เช่น การให้ข้อมูลข่าวสารแก่นักท่องเที่ยว ป้ายบอกทาง ป้ายแนะนำสถานที่ คำแนะนำเรื่องข้อควรปฏิบัติในสถานที่และคำเตือนให้ระวังภัย เป็นต้น ด้านการเคลื่อนที่ด้านการเงิน (Financial Flow) การอำนวยความสะดวกเรื่องการชำระค่าสินค้าหรือบริการท่องเที่ยว และการซื้อตั๋วเดินทางต่างๆ เป็นต้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา การตั้งศูนย์บริการนักท่องเที่ยวแบบครบวงจร ของจังหวัดสมุทรสงครามซึ่งจะช่วยในการวางแผนระบบการท่องเที่ยวและส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพและพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพต่อไปนี้

ตัวแปรต้น ตัวแปรตาม

